

С. Г. ЧЕРЕМИСІНА, докторка економічних наук, доцентка

## Стан та перспективи розвитку експорту зернових культур з України до країн Африки

*Мета статті* – проаналізувати динаміку обсягів, товарну і територіальну структури, тенденції експорту зернових культур у країні Африки, розробити короткострокові прогнози експорту продукції, що користується найбільшим експортним попитом, а саме: пшениці, ячменю та кукурудзи.

*Методика дослідження.* У процесі дослідження використано ряд методів: абстрактно-логічний – для формулювання висновків; порівняльного аналізу – для зіставлення показників та виявлення тенденцій їх зміни; табличний – для наочного зображення отриманих результатів дослідження; статистичний – при визначенні варіації обсягів експорту пшениці, ячменю та кукурудзи до країн Африки; розрахунково-конструктивний – для визначення ролі українського експорту зерна в загальному імпорті африканських країн; монографічний – при оцінюванні сучасного стану та обґрунтуванні напрямів розвитку зернового експорту до африканського континенту; методи екстраполяції тренду – для розробки прогнозів експорту з України в країні Африки пшениці, ячменю, кукурудзи; графічний – для ілюстрації отриманих прогнозних тенденцій експорту.

*Результати дослідження.* Проведено дослідження динаміки обсягів та структурних змін в експорті агропродовольчих товарів з України, встановлено збільшення частки товарних груп продовольчих товарів на 14,2% у загальному експорті та проаналізовано структурні динамічні зрушення за видами продовольчих товарів. Доведено, що за період з 1996-го по 2020 р. загальний експорт з України в Африку збільшився у 23 рази, імпортні потоки товарів зросли у 6 разів, а коефіцієнт покриття імпорту експортом досягнув 6. Проведено комплексний аналіз структури експорту пшениці, ячменю та кукурудзи до країн Африки. Визначено 10 найбільших країн-партнерів України у структурі експорту/імпорту товарів на Африканському континенті. Побудовано прогнози натуральних і вартісних обсягів експорту пшениці, ячменю та кукурудзи з України до Африканського континенту.

*Елементи наукової новизни.* Набули подальшого розвитку методико-практичні аспекти проведення дослідження та розробки перспектив нарощування експорту зернових культур до нових ринків – країн Африканського континенту.

*Практична значущість.* Вказані підходи та отримані результати дослідження можуть бути використані органами державного і галузевого управління при організації аналітичної роботи та розробки заходів щодо активізації експортної спрямованості продукції вітчизняного зернового ринку до країн Африки. Табл.: 4. Рис.: 3. Бібліогр.: 18.

*Ключові слова:* експорт; зернові культури; кон'юнктура зернового ринку; виробництво; розвиток; прогноз; ефективність.

Черемісіна Світлана Георгіївна – докторка економічних наук, доцентка, провідна наукова співробітниця відділу ціноутворення та аграрного ринку, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)

E-mail: [CheremisinaSvitlana@gmail.com](mailto:CheremisinaSvitlana@gmail.com)

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-1546-7714>

**Постановка проблеми.** Основою сільськогосподарського експорту України залишається експорт сировини, а саме продуктів рослинного походження, включаючи кукурудзу, пшеницю, ячмінь, ріпак та сою. Соляникова олія – другий за величиною експортний продукт після кукурудзи, на який припадає 7,6% усього експорту.

Останніми роками наша країна виправдано заявила про себе як один із серйозних лідерів у поставці зернових на світовий ринок. Прогноз експорту зернових культур за

оцінками USDA у 2020/2021 МР може перевищити 47 млн тонн, зокрема 24 млн тонн кукурудзи, 17,5 млн тонн пшениці, 4 млн тонн ячменю [18].

За прогнозами, виробництво пшениці в Україні на кінець 2029 р. сягне 34 млн тонн, або 4,1% світового виробництва. Для порівняння, в 2019 р. виробництво пшениці становило 28 млн тонн, або 3,7% світового виробництва. Протягом наступних 10 років вона продовжить поліпшувати власні позиції на світовому ринку зерна і, потенційно, увійде до 5 країн – провідних експортерів зернових, довівши частку таких до 14%.

© С. Г. Черемісіна, 2021

Звідси можна стверджувати, що протягом останніх 10 років агропродовольча продукція стає головним експортним товаром України. За період 2014-2020 рр. експорт сільськогосподарської продукції та продовольства зріс на 33,2%, при тому, що весь експорт товарів скоротився на 8,7%.

Пошук дієвих механізмів нарощування агропродовольчого експорту має пріоритетне значення для економіки держави, її фінансового потенціалу та стану економічної безпеки.

Суттєва зміна експортної спрямованості нашої держави і втрата позицій на ринках країн СНД посилює необхідність розширення та розвитку експортних потоків агропродовольчої продукції в інші держави світу. Таким чином, дослідження проблем розвитку експорту найбільш ліквідних та експортно-пріоритетних видів агропродовольчої продукції з України до її найбільших імпортерів украї актуальні та своєчасні.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання визначення перспектив інтеграції сільського господарства України до світового аграрного ринку досить багатогранні та багатоаспектні. Напрями економічних досліджень з питань міжнародної інтеграції аграрного сектору української економіки досліджувалися Ю. О. Лупенком [8]. Системний аналіз переваг і можливих ризиків розвитку національного АПК з позицій інтеграційних аспектів з Європейським Союзом розглядалися М. І. Пугачовим та А. О. Мельник [14]. Проблема визначення перспективних напрямів розвитку експорту агропродовольчої продукції України переймалися І. Ю. Грیشова [2], Н. А. Карасьова [4].

Висвітлювала проблеми і перспективи включення аграрного сектору України у світовий процес глобалізації та аналізувала пріоритетні види аграрної продукції, експорт яких впливає на місце України на світовому ринку, Г. С. Тимофієва [15]. Питання виявлення перспектив подальшої інтеграції сільського господарства до світових аграрних ринків, визначення основних орієнтирів для посилення українських позицій в умовах міжнародної економічної інтеграції досліджувалися Н. І. Патиною [13].

Аналізу стану торгівлі агропродовольчими товарами України з країнами Африки приділяли увагу П. О. Антонюк, О. П. Антонюк, Т. М. Ступницька [1]. Різні аспекти зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією досліджували І. Г. Кириленко [6],

М. А. Лисак [7], В. М. Нелеп [10] та інші науковці.

Масштабні трансформаційні процеси, що відбуваються у сфері експортної спрямованості України, актуалізують проблему збільшення експортних можливостей держави та розширення експорту агропродовольчої продукції в інші об'єднання та країни світу. Дуже перспективний для України саме африканський ринок. Отже, дослідження питань розвитку експорту (особливо зернових культур) з України до країн-партнерів з Африканського континенту набуває особливої актуальності.

**Мета статті** - проаналізувати динаміку обсягів, товарну і територіальну структури, тенденції експорту зернових культур у країни Африки, розробити короткострокові прогнози експорту продукції, що користується найбільшим експортним попитом, а саме: пшениці, ячменю та кукурудзи.

**Методологія дослідження.** У процесі дослідження використано ряд методів: абстрактно-логічний - для формулювання висновків; порівняльного аналізу - для зіставлення показників та виявлення тенденцій їх зміни; табличний - для наочного зображення отриманих результатів дослідження; статистичний - при визначенні варіації обсягів експорту пшениці, ячменю та кукурудзи до країн Африки; розрахунково-конструктивний - для визначення ролі українського експорту зерна в загальному імпорті африканських країн; монографічний - при оцінюванні сучасного стану та обґрунтуванні напрямів розвитку зернового експорту до Африканського континенту; методи екстраполяції тренду - для розробки прогнозів експорту з України в країни Африки пшениці, ячменю, кукурудзи; графічний - для ілюстрації отриманих прогнозних тенденцій експорту.

**Виклад основних результатів дослідження.** В умовах інтеграції України у світову економічну систему важливе місце посідає торгівля. Останніми роками головним експортним товаром України стає продукція сільського господарства та харчової промисловості. Встановлено, що частка згаданих товарних груп у загальному експорті товарів зросла від 30,9% у 2014 р. до 45,1% у 2020 р. Зазначимо, що ці зміни відбулися за умов скорочення загального експорту товарів з України від 53,9 млрд дол. США в 2014 р. до 49,2 млрд дол. США у 2020 р. (або на 8,7%) і зростання експорту агропродовольчої

продукції, відповідно, від 16,7 млрд дол. США до 22,2 млрд дол. США, або на 33,2%.

Україна поступово зміцнює свої позиції на світовому аграрному ринку - входить до десятки найбільших світових виробників зерна й олійного насіння та посідає лідируючі позиції серед експортерів цієї продукції. Зростання експортних можливостей в умовах відчутних змін у географічній структурі експорту, головною ознакою яких було скорочення торгівлі з Росією та іншими країнами СНД, ставить питання розширення ринків збуту, одним з яких є ринок країн Африки.

Згідно з даними ООН, упродовж минулого десятиріччя мінімальні темпи економічного зростання країн Африканського континенту становили 5% на рік, і цей розвиток продовжувався в 2010-х роках. Так, міжнародні експерти прогнозують, що валовий національний продукт в Африці подвоїться в період між 2010-м і 2030 р. та збільшиться у 7 разів до 2050 р. Крім того, ООН очікує, що до 2050 р. населення світу зросте ще на 2 млрд, з яких 1 млрд походить саме з Африки [3].

Населення африканського континенту наймолодше у світі, оскільки тут проживає близько 2 млрд людей віком від 15 до

24 років. Вірогідно, що чисельність цієї групи подвоїться до 2045 р. У поєднанні з позитивним ростом економіки вищезазначені процеси збільшуватимуть попит на продукти харчування [3].

Тобто, на сьогодні, Африка - це зростання, розвиток та перспектива. Континент вже два десятиріччя демонструє соціально-економічний прогрес. Серед 30 швидкозростаючих економік світу в 2020 р. 16 були саме африканськими. Тому дедалі більше країн намагаються розширити співробітництво з Африкою, докладають зусиль, аби наростити свій експорт до регіону і переконують африканців, що це взаємовигідно. Минуле десятиріччя стало для багатьох країн Африки проривним в економічному розвитку.

Нині африканський ринок має для України важливе значення. Досліджено, що у 2020 р. українські виробники поставили до країн африканського континенту товарів на 4,8 млрд дол. США (майже 10% українського експорту). Відповідно коефіцієнт покриття імпорту експортом до країн Африки збільшився до 6. За останні 25 років загальний експорт з України в Африку зріс у 23 рази, імпорتنі потоки товарів - у 6 разів (рис.1).

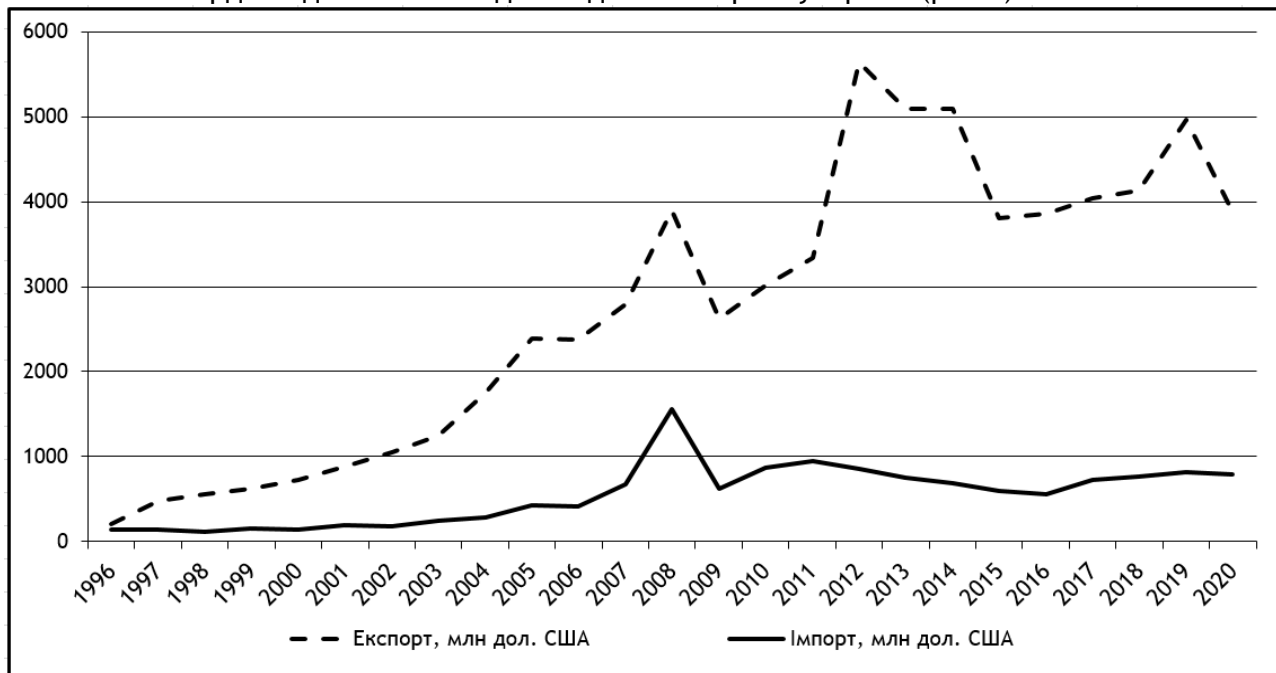


Рис. 1. Динаміка експорту та імпорту товарів між Україною і країнами Африки

Джерело: Сформовано за даними [12].

Українські товари споживають переважно арабські країни Північної Африки - 77%, на Субсахарську Африку припадає 23%. Майже в усі країни Африки Україна продає більше, ніж купує [1].

Африку не слід розглядати як один великий одноманітний ринок, адже всі країни цього континенту різняться між собою рівнем розвитку, національними особливостями населення, наявністю об'єктів інфраструктури. Безсумнівно, все це впливає й на обсяг і

структуру експортних потоків. У 10 найбільших країн-партнерів України структура експорту товарів така: Єгипет (33%), Туніс (8,6%), Марокко (7,8%), Алжир (7,4%), Лівія (6,8%), Ефіопія (2,9%), Сенегал (1, 7%), Гана (1,7%), Кенія (1,6%), Судан (91,4%).

В імпорті агропродовольчих товарів країнами Африки по окремих регіонах спостерігаються певні відмінності, проте загальний підвищений попит на пшеницю, кукурудзу, рослинні олії, цукор [3]. Крім цього в значних обсягах імпортується овочі і фрукти, м'ясо, риба, молочні продукти та ін. У товарній структурі експорту агропродовольчих товарів з України найбільша частка припадає на продукти рослинного походження (це кукурудза, пшениця, ячмінь, соєві боби), жири й олії тваринного або рослинного походження (в основному олія соняшникова нерафінована).

Під час дослідження встановлено, що у 2020 р. загальний експорт зернових культур з України в країни Африки становив 2313,4 млн дол. США, жирів і олії - 242,9 млн дол., м'ясопродуктів - 68 млн дол. США, молока і молочних продуктів - 27,6 млн дол., цукру та кондитерських виробів - 1,2 млн дол., продукції борошно-круп'яної промисловості - 21,5 млн дол. США.

Найбільший обсяг експорту зернових культур з України припадав на Єгипет - 1119,8 млн дол. США (48,4%), Туніс - 347,0 млн дол. (15%), Лівію - 264,7 млн дол. (11,4%), Марокко - 256,6 млн дол. США (11%), Алжир - 153,3 млн дол. США (6,6%). В експорті жирів та олій серед країн Африки домінує Єгипет - 99 млн дол. США, Лівія - 19,6 млн дол., Джибуті - 11,0 млн дол.,

Гана - 10,6 млн дол. США, Алжир - 9,5 млн дол. В експорті м'яса та м'ясопродуктів також лідирує Єгипет - 15,2 млн дол. США, Мавританія - 7,3 млн дол., Габон - 6,7 млн дол., Гвінея - 5,3 млн дол. США.

Зростання обсягів пропозиції, відсутність експортних обмежень на внутрішньому українському ринку зерна та сприятлива кон'юнктура світового ринку зумовили значне збільшення обсягів вивезення зерна за межі нашої країни. Так, протягом останніх п'яти маркетингових років загальний експорт зернових культур в Україні збільшився майже у 1,5 раза - від 39,0 млн тонн у 2015/16 МР до 56,1 млн тонн у 2019/20-му. У вартісному виразі експорт зернових збільшився у 1,6 раза - від 6093,5 до 9611,1 млн дол. США. Загальна експортна ціна 1 т зернових культур зросла на 15,2 дол. США - від 156,2 до 171,4 дол США за тонну.

Найбільшу питому вагу у структурі експорту становить кукурудза - 54,1% (30,3 млн тонн), причому за аналізований період цей показник збільшився на 10%. На пшеницю припадає 36,6% (20,5 млн тонн). Порівняно із 2015/16 МР згаданий показник знизився на 6,8%. У 2019/2020 МР держава заробила на експорті зернових культур майже 10 млрд дол. США, зокрема пшениці - 3,7, кукурудзи - 5, ячменю - 0,8 млрд дол. США. Експортна ціна пшениці за останні п'ять років зросла від 158,1 до 181,7 дол./т, кукурудзи - від 153,3 до 164,4 дол./т, ячменю - від 160,3 до 168,2 дол./т. Встановлено, що експорт пшениці в країни Африки з України сягає 34,6% у загальному експорті, причому цьому показникові притаманна позитивна тенденція збільшення (табл. 1).

#### 1. Динаміка експорту пшениці з України до країн Африки, 2015-2020 рр.

| Країна     | 2015 р.       |                        | 2017 р.       |                        | 2018 р.       |                        | 2019 р.       |                        | 2020 р.       |                        |
|------------|---------------|------------------------|---------------|------------------------|---------------|------------------------|---------------|------------------------|---------------|------------------------|
|            | Обсяг, тис. т | Вартість, млн дол. США | Обсяг, тис. т | Вартість, млн дол. США | Обсяг, тис. т | Вартість, млн дол. США | Обсяг, тис. т | Вартість, млн дол. США | Обсяг, тис. т | Вартість, млн дол. США |
| Алжир      | 106,3         | 16,8                   | 87,7          | 12,4                   | 23,6          | 3,7                    | 34,8          | 5,6                    | 5,4           | 1,4                    |
| Джибуті    | 351,9         | 58,1                   | 36,5          | 6,0                    | 169,6         | 30,2                   | 164,1         | 29,5                   | 17,1          | 4,1                    |
| Єгипет     | 1803,1        | 310,9                  | 2658,8        | 438,2                  | 1396,3        | 261,1                  | 3538,0        | 664,4                  | 3075,2        | 610,8                  |
| Ефіопія    | 128,3         | 20,7                   | 87,3          | 14,0                   | -             | -                      | 344,4         | 61,2                   | 175,0         | 39,0                   |
| Кенія      | 135,1         | 23,6                   | 280,2         | 46,7                   | 238,8         | 45,1                   | 308,4         | 56,3                   | 84,4          | 16,8                   |
| Лівія      | 147,1         | 25,0                   | 253,6         | 41,9                   | 637,8         | 121,9                  | 697,7         | 129,6                  | 546,4         | 108,9                  |
| Мавританія | 106,2         | 17,4                   | 311,8         | 49,8                   | 30,95         | 5,6                    | 170,4         | 29,2                   | 126,1         | 25,7                   |
| Марокко    | 482,5         | 80,6                   | 619,3         | 100,8                  | 1385,2        | 259,3                  | 905,0         | 174,8                  | 956,5         | 197,0                  |
| Мозамбик   | 38,7          | 9,2                    | 7,5           | 1,2                    | 44,0          | 8,5                    | 29,9          | 5,4                    | 103,5         | 21,2                   |
| Нігерія    | -             | -                      | 107,2         | 17,1                   | 89,43         | 18,0                   | 294,8         | 50,6                   | -             | -                      |

Продовження табл. 1

|                                             |                |               |                |               |                |               |                |               |                |               |
|---------------------------------------------|----------------|---------------|----------------|---------------|----------------|---------------|----------------|---------------|----------------|---------------|
| Південна Африка                             | 243,5          | 48,3          | 142,3          | 22,9          | 65,9           | 12,1          | 96,7           | 17,4          | 60,0           | 11,6          |
| Судан                                       | 35,5           | 5,8           | 115,1          | 18,2          | 91,68          | 16,1          | 160,1          | 31,6          | 109,5          | 23,9          |
| Туніс                                       | 618,3          | 105,9         | 818,1          | 132,3         | 1026,6         | 189,7         | 1017,2         | 195,5         | 984,0          | 194,4         |
| Усього за країнами                          | 4196,5         | 722,3         | 5525,4         | 901,5         | 5199,8         | 971,3         | 7761,5         | 1451,1        | 6243,1         | 1254,8        |
| <b>Загальний експорт</b>                    | <b>13451,8</b> | <b>2238,4</b> | <b>17312,7</b> | <b>2759,6</b> | <b>16373,4</b> | <b>3004,5</b> | <b>20022,1</b> | <b>3658,0</b> | <b>18059,8</b> | <b>3595,5</b> |
| Питома вага Африки у загальному експорті, % | 31,2           | 32,3          | 31,9           | 32,7          | 31,8           | 32,3          | 38,8           | 39,7          | 34,6           | 34,9          |

Джерело: Сформовано за даними [12].

Найбільші обсяги пшениці у 2020 р. традиційно закупив Єгипет - майже 50% (3075,2 тис. тонн), друге місце посів Туніс - 984 тис. тонн, третє - Марокко - 956,5 тис. тонн, четверте - Лівія - 546,4 тис. тонн. Загальна вартість експорту пшениці в країни Африки за останні 5 років зросла на 73,7% і досягла 1254,8 млн дол. США, обсяг у натуральному виразі збільшився на 48,8% (від 4,2 млн тонн у 2015 р. до 6,2 млн тонн у 2020 р.).

Питома вага українського експорту ячменю в Африку із загального обсягу зросла за останні 5 років від 14,3 до 22%. Експорт ячменю у 2020 р. перевищив 1,1 млн тонн загальною вартістю 167,6 млн дол. США, що на 67,2% більше від рівня 2015 р. Найбільшими покупцями українського ячменю є Лівія (512,2 тис. тонн), Туніс (370,7 тис. тонн), Алжир (126,3 тис. тонн) та Марокко (92,7 тис. тонн) (табл. 2).

## 2. Динаміка експорту ячменю з України до країн Африки

| Країна                                      | 2015 р.       |                        | 2017 р.       |                        | 2018 р.       |                        | 2019 р.       |                        | 2020          |                        |
|---------------------------------------------|---------------|------------------------|---------------|------------------------|---------------|------------------------|---------------|------------------------|---------------|------------------------|
|                                             | Обсяг, тис. т | Вартість, млн дол. США | Обсяг, тис. т | Вартість, млн дол. США | Обсяг, тис. т | Вартість, млн дол. США | Обсяг, тис. т | Вартість, млн дол. США | Обсяг, тис. т | Вартість, млн дол. США |
| Алжир                                       | 121,8         | 20,0                   | 113,5         | 15,3                   | 13,7          | 2,3                    | 290,7         | 51,3                   | 126,3         | 21,1                   |
| Туніс                                       | 26,3          | 4,9                    | 82,5          | 13,0                   | 121,5         | 24,2                   | 24,8          | 3,8                    | 370,7         | 61,0                   |
| Єгипет                                      | 10,0          | 1,7                    | 8,2           | 1,1                    | 68,3          | 12,0                   | 186,0         | 27,7                   | 6,0           | 0,9                    |
| Лівія                                       | 479,4         | 78,0                   | 383,7         | 58,4                   | 233,6         | 44,3                   | 188,7         | 35,3                   | 512,2         | 69,9                   |
| Марокко                                     | 25,3          | 3,9                    | 84,5          | 12,3                   | 8,3           | 1,7                    | 38,4          | 5,9                    | 92,7          | 14,7                   |
| Всього за країнами                          | 662,8         | 108,5                  | 672,4         | 100,1                  | 445,4         | 84,5                   | 728,6         | 124                    | 1107,9        | 167,6                  |
| <b>Загальний експорт</b>                    | <b>4629,5</b> | <b>768,5</b>           | <b>4855,9</b> | <b>710,4</b>           | <b>3597,5</b> | <b>682,1</b>           | <b>4143,4</b> | <b>710,2</b>           | <b>5045,8</b> | <b>877,5</b>           |
| Питома вага Африки у загальному експорті, % | 14,3          | 14,1                   | 13,8          | 14,1                   | 12,4          | 12,4                   | 17,6          | 17,5                   | 22,0          | 19,1                   |

Джерело: Сформовано за даними [12].

Загальний експорт кукурудзи з України до країн Африки збільшився на 19,5% і досягнув у 2020 р. майже 5 млн тонн. Вартість експортованої кукурудзи становила 859,4 млн дол.

США. Серед найбільших експортерів української кукурудзи традиційно Єгипет, Алжир, Туніс, Лівія та Марокко (табл. 3).

### 3. Динаміка експорту кукурудзи з України до країн Африки

| Країна                                      | 2015 р.        |                        | 2017 р.        |                        | 2018 р.       |                        | 2019 р.        |                        | 2020 р.        |                        |
|---------------------------------------------|----------------|------------------------|----------------|------------------------|---------------|------------------------|----------------|------------------------|----------------|------------------------|
|                                             | Обсяг, тис. т  | Вартість, млн дол. США | Обсяг, тис. т  | Вартість, млн дол. США | Обсяг, тис. т | Вартість, млн дол. США | Обсяг, тис. т  | Вартість, млн дол. США | Обсяг, тис. т  | Вартість, млн дол. США |
| Єгипет                                      | 2890,3         | 154,3                  | 2554,7         | 154,4                  | 2434,5        | 161,5                  | 3880,5         | 159,3                  | 2923,9         | 508,0                  |
| Туніс                                       | 778,8          | 152,9                  | 751,7          | 152,1                  | 462,1         | 163,7                  | 590,5          | 157,8                  | 507,6          | 91,6                   |
| Алжир                                       | 142,8          | 159,6                  | 129,0          | 150,6                  | 30,2          | 159,8                  | 947,4          | 161,0                  | 772,6          | 130,6                  |
| Лівія                                       | 324,2          | 153,3                  | 440,7          | 150,7                  | 525,5         | 155,5                  | 486,2          | 156,2                  | 492,9          | 85,7                   |
| Марокко                                     | 16,1           | 148,1                  | 15,0           | 163,0                  | 14,1          | 167,0                  | 79,3           | 161,8                  | 265,5          | 43,5                   |
| Всього за країнами                          | 4152,2         | 768,2                  | 3891,1         | 770,8                  | 3466,4        | 807,5                  | 5983,9         | 796,1                  | 4962,5         | 859,4                  |
| <b>Загальний експорт</b>                    | <b>19048,7</b> | <b>3002,1</b>          | <b>19393,8</b> | <b>6272</b>            | <b>32346</b>  | <b>5288,6</b>          | <b>32345,9</b> | <b>5217,4</b>          | <b>27945,6</b> | <b>4883,7</b>          |
| Питома вага Африки у загальному експорті, % | 21,8           | 25,6                   | 20,1           | 12,3                   | 10,7          | 15,3                   | 18,5           | 15,3                   | 17,8           | 17,6                   |

Джерело: Сформовано за даними [12].

Дослідженнями встановлена позитивна динаміка імпорту країнами Африки зернових культур з України. Імпорт пшениці в натуральному обсязі Африкою з України за період з 2015-го по 2019 р. збільшився майже вдвічі, кукурудзи - на 44,1%, ячменю - на 9,9%. Питома вага української пшениці в загальноафриканському імпорті зросла на 7,9% (від 9,8 до 17,6%) у натуральному обсязі та на 6,3% у вартісному вимірі. Зростання питомої ваги українського ячменю в загальноафриканському імпорті згаданих культур

становило 21,3% (від 22,1 у 2015 р. до 43,3% у 2020 р.), кукурудзи - 9,7% (табл. 4).

Отримані дані свідчать про зміцнення позицій українського експорту зернових культур до країн Африки. У свою чергу зазначимо, що країни континенту являють собою перспективний ринок для продукції переробки зернових. Серед іншого це насамперед борошно пшеничне. Експорт цієї продукції зазнав значного збільшення за період 2015-2020 рр. (від 11,8 до 32,3 тис. тонн).

### 4. Роль українського експорту зерна в загальному імпорті африканських країн

| Показник                                            | 2015 р. | 2017 р. | 2018 р. | 2019 р. | 2019 р., %, до 2015 р. |
|-----------------------------------------------------|---------|---------|---------|---------|------------------------|
| Імпортовано країнами Африки, тис. тонн              |         |         |         |         |                        |
| Пшениця                                             | 43027,3 | 46606,2 | 45340,5 | 44067,5 | 102,4                  |
| Ячмінь                                              | 3003,1  | 2411,4  | 2022,4  | 1681,8  | 56,0                   |
| Кукурудза                                           | 19362,6 | 21060,5 | 16307,0 | 19198,6 | 99,2                   |
| Імпортовано країнами Африки з України, тис. тонн    |         |         |         |         |                        |
| Пшениця                                             | 4196,5  | 5525,4  | 5199,8  | 7761,5  | 185,0                  |
| Ячмінь                                              | 662,8   | 672,4   | 445,4   | 728,6   | 109,9                  |
| Кукурудза                                           | 4152,2  | 3891,1  | 3466,4  | 5983,9  | 144,1                  |
| Імпортовано країнами Африки, млн дол. США           |         |         |         |         |                        |
| Пшениця                                             | 11247,1 | 11247,6 | 11521,4 | 11425,1 | 101,6                  |
| Ячмінь                                              | 647,2   | 457,2   | 472,5   | 372,3   | 57,5                   |
| Кукурудза                                           | 3900,1  | 4447,9  | 4121,0  | 4239,5  | 108,7                  |
| Імпортовано країнами Африки з України, млн дол. США |         |         |         |         |                        |
| Пшениця                                             | 722,3   | 901,5   | 971,3   | 1451,1  | 200,9                  |
| Ячмінь                                              | 108,5   | 100,1   | 84,5    | 124     | 114,3                  |
| Кукурудза                                           | 768,2   | 770,8   | 807,5   | 796,1   | 103,6                  |

| Частка України в натуральному обсязі імпорту Африки, % |      |      |      |      |       |
|--------------------------------------------------------|------|------|------|------|-------|
| Пшениця                                                | 9,8  | 11,9 | 11,5 | 17,6 | +7,9  |
| Ячмінь                                                 | 22,1 | 27,9 | 22,0 | 43,3 | +21,3 |
| Кукурудза                                              | 21,4 | 18,5 | 21,3 | 31,2 | +9,7  |
| Частка України у вартісному обсязі імпорту Африки, %   |      |      |      |      |       |
| Пшениця                                                | 6,4  | 8,0  | 8,4  | 12,7 | +6,3  |
| Ячмінь                                                 | 16,8 | 21,9 | 17,9 | 33,3 | +16,5 |
| Кукурудза                                              | 19,7 | 17,3 | 19,6 | 18,8 | -0,9  |

Джерело: Розраховано за даними [12; 17].

Найбільшими покупцями українського борошна у 2020 р. виявилися Ангола, Буркіна-Фасо, Джибуті, Руанда, Мозамбік, Сомалі, Чад.

Вважаємо за можливе надати прогноз експорту з України в країни Африки продукції, що користується найбільшим експортним попитом, а саме пшениці, ячменю та кукурудзи. Підґрунтям для розробки саме оптимістичного прогнозу стало те, що сьогодні розбудова широкомасштабного співробітництва з країнами Африки визнана важливим напрямом зовнішньої політики України. Важливість Африканського континенту для України зумовлюється передусім економічними інтересами. Нині африканські країни демонструють готовність до подальшої політичної та економічної інтеграції у межах континенту, створення спільних наддержавних органів у рамках Африканського Союзу. Відбувається активний розвиток інтеграційних регіональних тенденцій на Африканському континенті, зокрема створення зони вільної торгівлі між блоками держав, зокрема Східноафриканського співтовариства (ЕАС), Співтовариства розвитку Півдня Африки (SADC) та Спільного ринку для Східної і Південної Африки (COMESA). Активно розви-

ваються країни Економічної Співдружності Західноафриканських держав (ECOWAS).

З економічної точки зору країни цієї частини світу виступають значним ринком збуту промислових, сільськогосподарських, військово-технічних товарів та послуг, важливим джерелом промислової й аграрної сировини, а також стратегічним міжнародним комунікаційним вузлом. Останніми роками Африканський континент, населення якого вже перевищило 1,25 млрд осіб, демонструє стійку динаміку економічного зростання, що виявляє позитивний вплив на розвиток двосторонніх відносин країн Африки з Україною.

За обраним варіантом оптимістичного прогнозу обсяг експорту пшениці до країн Африки у 2022 р. може сягнути позначки 8000-8400 тис. тонн, ячменю - 2000 тис. тонн, кукурудзи - 7000-7200 тис. тонн. Найреалістичніші з огляду на тісноту стохастичного зв'язку та значення коефіцієнта детермінації наступні: прогноз експорту пшениці за експоненціальним трендом ( $R^2 = 0,71$ ); прогноз експорту ячменю за поліноміальним трендом другого ступеня ( $R^2 = 0,72$ ); прогноз експорту кукурудзи за поліноміальним трендом другого ступеня ( $R^2 = 0,63$ ) (рис. 2).

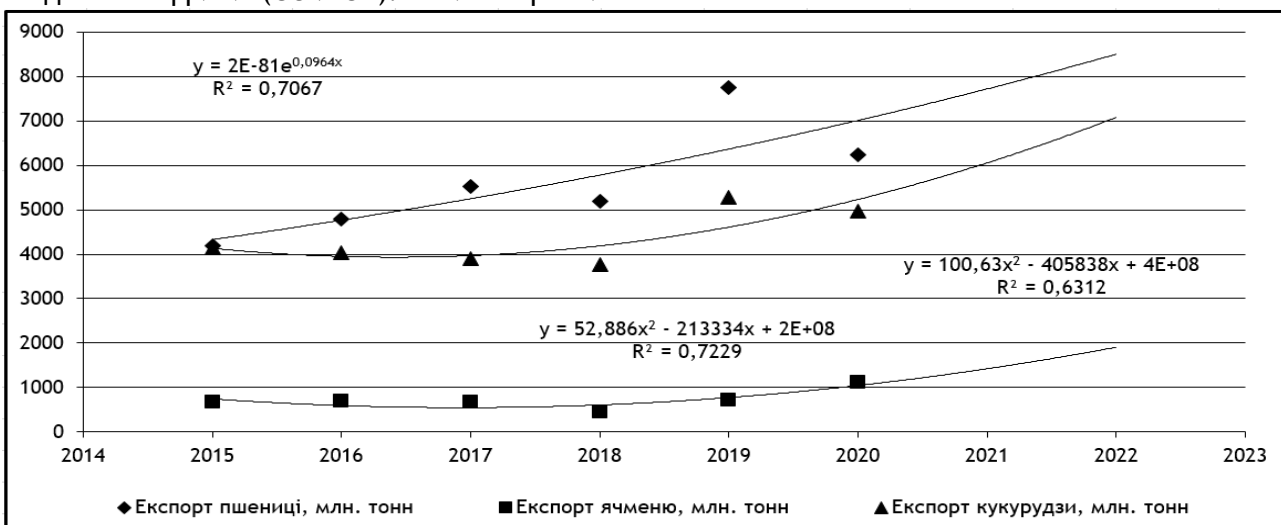


Рис. 2. Прогноз експорту зернових культур з України в країни Африки, тис. тонн

Джерело: Побудовано за даними [12].

За обраним варіантом оптимістичного прогнозу обсяг експорту пшениці у вартісному виразі у 2022 р. досягне показника 1800 млн дол. США, ячменю - 250 млн дол., кукурудзи - 900-1000 млн дол. США.

Враховуючи тісноту стохастичного зв'язку та значення коефіцієнта детермінації,

прогноз експорту пшениці побудовано за експоненціальним трендом ( $R^2 = 0,85$ ), прогноз експорту ячменю - за поліноміальним трендом другого ступеня ( $R^2 = 0,74$ ), прогноз експорту кукурудзи - за поліноміальним трендом третього ступеня ( $R^2 = 0,76$ ) (рис. 3).

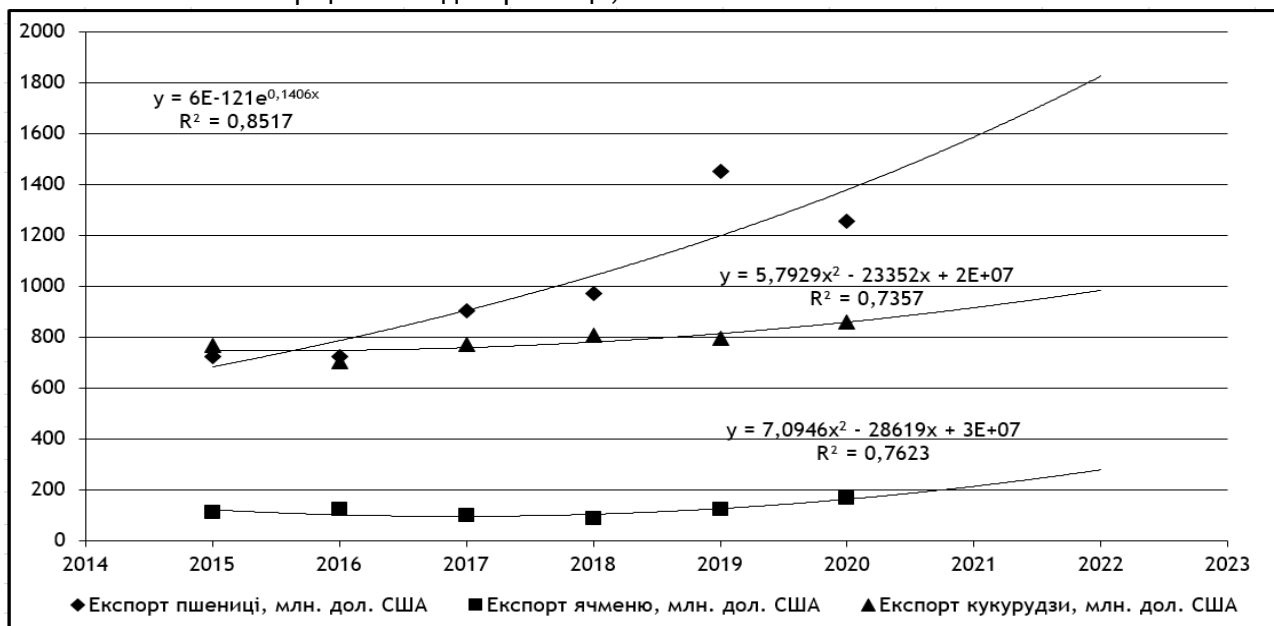


Рис. 3. Прогноз експорту зернових культур з України в країни Африки, млн дол. США

Джерело: Побудовано за даними [12].

Країни Африки на сьогодні і в перспективі це одні з головних світових імпортерів агропродовольчої продукції, що відкриває перед Україною великі можливості для нарощування експорту.

Розширення експорту до країн Африки пов'язується з рівнем дипломатичних відносин між Україною та країнами континенту. На сьогодні наша держава підтримує дипломатичні відносини на рівні посольств із 12 країнами Африки, при 54 існуючих там державах. Серед таких п'ять країн Північної Африки (Алжир, Єгипет, Лівія, Марокко, Туніс), шість країн Субсахарської Африки (Ангола, Ефіопія, Кенія, Нігерія, Південна Африканська Республіка, Сенегал) та Габон (країна у центральній Африці). Усі зазначені країни - потужні імпортери агропродовольчої продукції, в тому числі і з України.

В імпорті агропродовольчих товарів країнами Африки переважають пшениця, кукурудза, олійні культури, борошно, рослинні олії, що слугують для України основними експортними товарами. Це зумовлює перспективи до їх значного збільшення в майбутньому, зважаючи на можливості України,

особливо стосовно виробництва та експорту зернових культур.

**Висновки.** За 2015-2020 рр. обсяги експорту української сільськогосподарської продукції до країн Африканського континенту зросли на 29%. Частка України в імпорті пшениці країнами Африки перевищує 17%, ячменю - 43, кукурудзи - 31%. Основний потік експорту припадає на Єгипет, Алжир, Лівію, Марокко, Туніс. Серед країн Африканського регіону їхня частка становить понад 85%. Проте важливо розвивати зв'язки з іншими країнами Африканського континенту, оскільки цей регіон досить вигідний з точки зору експортних можливостей українського сільського господарства.

У регіоні проживає понад 1,25 млрд осіб. З 2000-го по 2020 р. населення Африки збільшилося на 65,3%. Крім того, передбачається зростання на 26,6%, у Східній Африці - на 23,2, Західній Африці - на 23,1%. Ще активнішими темпами зростає кількість міського населення, адже за 2000-2020 рр. кількість міських жителів в Африці збільшилася на 93,4% та прогнозується подальше його зростання до 2025 р. на 30,3%. Найвищі

темпи приросту міського населення очікуються в Східній та Західній Африці, а саме на 40,2 та 36,3% відповідно [17]. Прогнозується, що ВВП в Африці зросте вдвічі до 2030 р. та у 7 разів до 2050 р., окремі країни регіону забезпечують зростання на 10-12% на рік вже сьогодні. Таким чином, активний економічний розвиток стимулює нарощування імпорту продукції, у тому числі агропродовольчої.

Авторський комплексний аналіз товарної і територіальної структур експорту з України до Африки зернових культур та основних

видів агропродовольчої продукції свідчить про наявність значних можливостей для збільшення експортних потоків на ринки країн континенту.

Поглиблення торгової інтеграції України з країнами Африки вимагає розробки і реалізації ефективної стратегії посилення українського бізнесу на основі наявності значних експортних ресурсів, експортерів, здатних працювати в непростих умовах, і вагомої дипломатичної підтримки.

#### Список бібліографічних посилань

1. Аналіз стану торгівлі агропродовольчими товарами України з країнами Африки / Антонюк П. О., Антонюк О. П., Ступницька Т. М., Баранюк Х. О. *Економіка харчової промисловості*. 2019. Т. 11. Вип. 2. С. 3-10.
2. Gryshova I. Y., Mityay O. V., Kuzhel V. V. Competitive position stability of agricultural sector of Ukraine at internal and external markets. *Actual Problems of Economics*. 2016. № 3(177). P. 66-72.
3. Експорт до Африки: можливості і перешкоди. *Пропозиція головної платформи для агробізнесу*. 2017. URL : <https://propozitsiya.com/ua/eksport-do-afriki-mozhlyvosti-i-pereshkodi>.
4. Karasova N. Comparative advantages in international trade of Ukrainian agriculture. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2016. Vol. 38. No. 2. P. 230-239.
5. Кінах Н., Битов В. Концептуальні основи формування ринку зерна з позицій участі України у світовій торгівлі. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Міжнародні відносини*. 2013. № 9. С. 122-128.
6. Кириленко І. Г., Івченко В. Є., Дем'янчук В. В. Основні тенденції розвитку світового продовольчого ринку та виробництва продовольства в Україні. *Економіка АПК*. 2018. № 9. С. 34-43.
7. Лysак М. А., Шеремет О. О. Зовнішня торгівля в умовах інтеграції України. *Економіка АПК*. 2017. № 12. С. 69-74.
8. Луценко Ю. О. Сучасний стан та перспективи міжнародної інтеграції аграрного сектору економіки України: завдання агроекономічної науки. *Економіка АПК*. 2015. № 5. С. 6-10.
9. Маслак О., Куценко І. Особливості українського експорту. *Пропозиція*. 2017. № 10. С. 156-158.
10. Нелеп В. М. Оцінка експортних можливостей агропродовольчого комплексу України. *Економіка України*. 2011. № 9. С. 54-63.
11. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
12. Сайт Міністерства економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL : <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=64f0528b-6e09-484d-8a40-38006a75f33b&title=Zhniva2020-VUkrainiVzheZibranoMaizhe62-5-MlnTonnZern>.
13. Патица Н. І. Напрями та перспективи інтеграції сільського господарства України у світовий аграрний ринок. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 23. Ч. 2. 2019. С. 53-59.
14. Пугачов М. І., Мельник А. О. Інтеграційні альтернативи для АПК України в умовах світової економічної кризи. *Економіка АПК*. 2014. № 4. С. 28-31.
15. Тимофієва Г. С. Світовий ринок аграрної продукції: особливості участі України. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Економічні науки*. 2014. № 1. С. 56-61.

#### References

1. Antoniuk, P.O., Antoniuk, O.P., Stupnytska, T.M. & Baraniuk, Kh.O. (2019). Analiz stanu torhivli ahroprodovolchymy tovaramy Ukrainy z krainamy Afryky [Analysis of the state of trade in agri-food products of Ukraine with African countries]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*. vol. 11 (2), pp. 3-10 [In Ukrainian].
2. Gryshova, I.Y., Mityay, O.V. & Kuzhel, V.V. (2016). Competitive position stability of agricultural sector of Ukraine at internal and external markets. *Actual Problems of Economics*, 3(177), pp. 66-72 [In English].
3. Eksport do Afryky: mozhlyvosti i pereshkody [Exports to Africa: opportunities and obstacles]. (2017). Propozytsiia holovna platforma dlia ahrobiznesu. Retrieved from: <https://propozitsiya.com/ua/eksport-do-afriki-mozhlyvosti-i-pereshkodi> [In Ukrainian].
4. Karasova, N. (2016). Comparative advantages in international trade of Ukrainian agriculture. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 38 (2), pp. 230-239 [In English].
5. Kinakh, N. & Bytov, V. (2013). Kontseptualni osnovy formuvannia rynku zerna z pozytsii uchasti Ukrainy u svitovii torhivli [Conceptual bases of grain market formation from the standpoint of Ukraine's participation in world trade]. *Naukovyi visnyk Shkhidnoevropeiskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky. Mizhnarodni vidnosyny*, 9, pp. 122-128 [In Ukrainian].
6. Kyrylenko, I.H., Ivchenko, V.Ye. & Dem'ianchuk, V.V. (2018). Osnovni tendentsii rozvytku svitovoho prodovolchoho rynku ta vyrobnytstva prodovolstva v Ukraini [The main trends in the development of the world food market and food production in Ukraine]. *Ekonomika APK*, 9, pp. 34-43 [In Ukrainian].
7. Lysak, M.A. & Sheremet, O.O. (2017). Zovnishnia torhivli v umovakh intehratsii Ukrainy [Foreign trade in terms of Ukraine's integration]. *Ekonomika APK*, 12, pp. 69-74 [In Ukrainian].
8. Lupenko, Yu.O. (2015). Suchasnyi stan ta perspektyvyv mizhnarodnoi intehratsii ahrarynogo sektoru ekonomiky Ukrainy : zavdannia ahroekonomichnoi nauky [Current state and prospects of international integration of the agricultural sector of Ukraine's economy : tasks of agro-economic science]. *Ekonomika APK*, 5, pp. 6-10 [In Ukrainian].
9. Maslak, O. & Kutsenko, I. (2017). Osoblyvosti ukrainskoho eksportu [Features of Ukrainian exports]. *Propozytsiia*, 10, pp. 156-158 [In Ukrainian].
10. Nelep, V.M. (2011). Otsinka eksportnykh mozhlyvostei ahroprodovolchoho kompleksu Ukrainy [Assessment of export opportunities of the agro-food complex of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, 9, pp. 54-63 [In Ukrainian].
11. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [In Ukrainian].
12. Sait Ministerstva ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy [Website of the Ministry of Economy, Trade and Agriculture of Ukraine]. Retrieved from: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=64f0528b-6e09-484d-8a40-38006a75f33b&title=Zhniva2020-VUkrainiVzheZibranoMaizhe62-5-MlnTonnZern> [In Ukrainian].

16. Формування глобального і регіонального ринків сільськогосподарської сировини : монографія / за ред. Лупенка Ю. О., Пугачова М. І. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2015. 320 с.

17. FAO Cereal Supply and Demand Brief. URL : <http://www.fao.org/worldfoodsituation/csdb/en/>.

18. USDA United States Department of Agriculture Foreign Agricultural Service URL : <https://www.fas.usda.gov/regions/ukraine>.

13. Palyka, N.I. (2019). Napriamy ta perspektyvy intehratsii silskoho hospodarstva Ukrainy u svitovyi ahrarynyi rynek [Directions and prospects of integration of agriculture of Ukraine into the world agricultural market]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, 23 (2), pp. 53-59 [In Ukrainian].

14. Pugachov, M.I. & Melnyk, A.O. (2014). Intehratsiini alternatyvy dlia APK Ukrainy v umovakh svitovoi ekonomichnoi kryzy [Integration alternatives for the agro-industrial complex of Ukraine in the conditions of the world economic crisis]. *Ekonomika APK*, 4, pp. 28-31 [In Ukrainian].

15. Tymofiiieva, H.S. (2014). Svitovyi rynek ahrarynoi produktsii: osoblyvosti uchasti Ukrainy [World market of agricultural products: features of Ukraine's participation]. *Visnyk Chernihivskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, 1, pp. 56-61 [In Ukrainian].

16. Lupenko, Yu.O., Pugachov, M.I., et al. (2015). Formuvannia hlobalnoho i rehionalnoho rynkiv silskohospodarskoi syrovyny : monohrafiia [The formation of global and regional markets for agricultural raw materials : monograph]. Yu.O. Lupenko, M.I. Pugachov (Ed.). Kyiv : NNTS «IAE» [In Ukrainian].

17. FAO Cereal Supply and Demand Brief. Retrieved from: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/csdb/en/> [In English].

18. USDA United States Department of Agriculture Foreign Agricultural Service. Retrieved from: <https://www.fas.usda.gov/regions/ukraine> [In English].

*Cheremisina S. H. Status and prospects of development of grain exports from Ukraine to African countries*

*The purpose of the article is to analyze the dynamics of volumes, commodity and territorial structure, trends in grain exports to African countries and develop short-term forecasts of exports of products that are most in demand, namely wheat, barley and corn.*

*Research methods. In the process of research a number of methods were used: abstract-logical - to formulate conclusions; comparative analysis - to compare indicators and identify trends in their change; tabular - for a visual representation of the results of the study; statistical - in determining the variation in the volume of exports of wheat, barley and corn to African countries; settlement and constructive - to determine the role of Ukrainian grain exports in total imports of African countries; monographic - in assessing the current state and justifying the directions of development of grain exports to the African continent; methods of trend extrapolation - for the development of forecasts of exports from Ukraine to African countries of wheat, barley, corn; graphic - to illustrate the obtained forecast export trends.*

*Research results. A study of the dynamics of volumes and structural changes in the export of agro-food products from Ukraine was carried out, an increase in the share of commodity groups of food products by 14.2% in total exports was established, and structural dynamic shifts by types of food products were analyzed. It is proved that for the period from 1996 to 2020 the total export from Ukraine to Africa increased 23 times, import flows of goods increased 6 times, and the ratio of import coverage to exports increased to 6. A comprehensive analysis of the structure of wheat, barley and corn exports to countries of Africa. The top 10 largest partner countries of Ukraine in the structure of exports / imports of goods on the African continent have been identified. Forecasts of natural and value volumes of wheat, barley and corn exports from Ukraine to the African continent have been developed.*

*Scientific novelty. Methodological and practical aspects of research and development of prospects for increasing the grain crops export to new markets - the countries of the African continent - have been further developed.*

*Practical significance. These approaches and the results of the study can be used by public and sectoral authorities in organizing analytical work and developing measures to enhance the export orientation of domestic grain market products to Africa. Tabl.: 4. Figs.: 3. Refs.: 18.*

*Keywords: export; grain crops; grain market conditions; production; development; forecast; efficiency.*

Cheremisina Svitlana Heorhiivna - doctor of economic sciences, associate professor (docent), leading research fellow of the department of pricing and agricultural market, National Scientific Center "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony St., Kyiv, 03127)

E-mail: [CheremisinaSvitlana@gmail.com](mailto:CheremisinaSvitlana@gmail.com)

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-1546-7714>

*Черемисина С. Г. Состояние и перспективы развития экспорта зерновых культур из Украины в страны Африки*

*Цель статьи - проанализировать динамику объемов, товарную и территориальную структуры, тенденции экспорта зерновых культур в страны Африки, разработать краткосрочные прогнозы экспорта продукции, пользующейся наибольшим экспортным спросом, а именно: пшеницы, ячменя и кукурузы.*

*Методика исследования. В процессе исследования использован ряд методов: абстрактно-логический - для формулировки выводов; сравнительного анализа - для сопоставления показателей и выявления тенденций их изменения; табличный - для наглядного изображения полученных результатов исследования; статистический - при определении вариации объемов экспорта пшеницы, ячменя и кукурузы в страны Африки; расчетно-конструктивный - для определения роли украинского экспорта зерна в общем импорте африканских стран; монографический - при оценке современного состояния и обосновании направлений развития зернового экспорта на африканский континент; методы экстраполяции тренда - для разработки прогнозов экспорта из Украины в страны Африки пшеницы, ячменя, кукурузы; графический - для иллюстрации полученных прогнозных тенденций экспорта.*

*Результаты исследования. Проведено исследование динамики объемов и структурных изменений в экспорте агропродовольственных товаров из Украины, установлено увеличение доли товарных групп продовольственных товаров на 14,2% в общем экспорте и проанализированы структурные динамические сдвиги по видам продовольственных товаров. Доказано, что за период с 1996-го до 2020 г. общий экспорт из Украины в Африку увеличился в 23 раза, импортные потоки товаров*

выросли в 6 раз, а коэффициент покрытия импорта экспортом достиг 6. Проведен комплексный анализ структуры экспорта пшеницы, ячменя и кукурузы в страны Африки. Определены 10 крупнейших стран-партнеров Украины в структуре экспорта / импорта товаров на Африканском континенте. Разработаны прогнозы натуральных и стоимостных объемов экспорта пшеницы, ячменя и кукурузы из Украины на Африканский континент.

**Элементы научной новизны.** Получили дальнейшее развитие методико-практические аспекты проведения исследования и разработки перспектив наращивания экспорта зерновых культур к новым рынкам - стран Африканского континента.

**Практическая значимость.** Указанные подходы и полученные результаты исследования могут быть использованы органами государственного и отраслевого управления при организации аналитической работы и разработки мероприятий по активизации экспортной направленности продукции отечественного зернового рынка в страны Африки. Табл.: 4. Илл.: 3. Библиогр.: 18.

**Ключевые слова:** экспорт; зерновые культуры; конъюнктура зернового рынка; производство; развитие; прогноз; эффективность.

**Черемисина Светлана Георгиевна** – доктор экономических наук, доцент, ведущий научный сотрудник отдела ценообразования и аграрного рынка, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (03127, г. Киев, ул. Героев Оборона, 10)

E-mail: [CheremisinaSvitlana@gmail.com](mailto:CheremisinaSvitlana@gmail.com)

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-1546-7714>

Стаття надійшла до редакції 18.02.2021 р.

Фахове рецензування: 25.02.2021 р.

#### Бібліографічний опис для цитування:

Черемісіна С. Г. Стан та перспективи розвитку експорту зернових культур з України до країн Африки. *Економіка АПК*. 2021. № 3. С. 33 – 43. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202103033>

Cheremisina, S.H. (2021). Stan ta perspektyvy rozvytku eksportu zernovykh kultur z Ukrainy do krain Afryky [Status and prospects of development of grain exports from Ukraine to African countries]. *Ekonomika APK*, 3, pp. 33 – 43 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202103033>

\* \* \*

## Новини АПК

### Вітчизняний експорт насіння у 2020 році сягнув рекордної позначки 18,7 млн дол. США - Олександр Захарчук

Експорт насіння зернових та олійних культур з України у 2020 р. сягнув найвищої за часів незалежності позначки - 18,7 млн дол. США, майже у півтора рази перевищивши показник 2019 року у 12,7 млн дол. США, поінформував завідувач відділу інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», доктор економічних наук **Олександр Захарчук**.

Такому результату сприяло збільшення торік цін реалізації цього виду агропродукції на світовому ринку. Хоча у 2020 р. Україна експортувала насіння зернових культур на 4 тис. т менше, ніж у 2019-му - лише 12,5 тис. т, внаслідок підвищеного попиту та цін реалізації вдалося досягти рекордних валютних надходжень, зауважив науковець. У структурі українського насіння експорту зернових та олійних культур традиційно домінує кукурудза. У 2020 р. обсяги реалізації насіннєвої кукурудзи на світовому ринку збільшилися проти 2019 року на 65% і становили 7884 т на суму 13,4 млн дол. США. Частка цього виду агропродукції у вітчизняному експорті збільшилася порівняно з 2019 роком на 8% - до близько 72%.

Основними країнами - споживачами насіння кукурудзи є країни СНД: Білорусь, Молдова, Казахстан, Узбекистан, Грузія.

Друга група імпортерів насіннєвої кукурудзи, яка демонструє стійку тенденцію до зростання, - країни Європейського Союзу: Румунія, Австрія, Польща, Угорщина, Італія, Сербія.

Обсяги експорту пшениці та жита у 2020 р. залишилися на рівні середньорічних показників продажу збіжжя за останні п'ять років: поставки пшениці - 2234 т, жита - 1719 т, зазначив експерт. Україна також реалізувала за кордон 533 т сої, 457 т сорго, 124 т насіння гречки, 63 т ячменю та 40 т рису. У 2020 р. вперше за кордон реалізовано насіннєвий соняшник - 218 т на суму 1,2 млн дол. США. Це найкращий результат за роки незалежності України.

Торік Україна отримала право вільно конкурувати з найкращими виробниками насіння вітчизняній селекції та іноземним виробникам, що працюють в Україні. Це відбулося завдяки приєднанню до міжнародних схем сертифікації насіння та визнання у 2020 р. української системи сертифікації насіння еквівалентною вимогам ЄС, вважає Олександр Захарчук.

Пресслужба ННЦ «Інститут аграрної економіки»